

THE

Gökçe –

Fine PRINT

Haziran 2018

69

ÇAĞIN BÜYÜK BİRADERİ: DRONE

Öne Çıkanlar

Altered Carbon: İzlenme rekorları kıran distopya

Tüm hakları saklıdır

ALTERED CARBON: İZLENME REKORLARI KIRAN DİSTOPYA

2002 yılında Richard K. Morgan'ın kaleme aldığı "Değiştirilmiş Karbon" (Altered Carbon) adlı bilim kurgu serisi olarak bugünlerde bir hayli popüler. Bu kitaplar bir üçleme: Altered Carbon, Broken Angels ve Woken Furies. Bu üçleme "Takeshi Kovacs Romanları" olarak biliniyor. Altered Carbon'un ise bu denli adından söz ettirmesinin sebebi, 2018 Şubat ayında uyarlama olarak günümüzün en popüler internet televizyon platformlarından birinin bölüm başına 6-7 milyon dolar bütçe ile en yüksek bütçeli dizisi olarak yayımlanması. Kurgu siber punk akımından etkilenmiş. Bu akım, bilgi teknolojilerinin hızlı gelişimiyle değişime uğramak zorunda kalmış, bilgisayar teknolojisi ile yönetilen toplumları merkeze alıyor. Dizinin de bu akımdan etkilenerek yaratılan distopik bir evrende geçtiğini görüyoruz.



Peki bu dizi neden bu kadar ilgi çekti? Aslında en temel sebebi dizinin geçtiği yerin insan bilincinin disklere kaydedilerek istenildiği an herhangi bir vücuda aktarılabilirdiği, bizler için yeni olan bir dünya olması. Dizi, konusuyla diğer dizilerden bir hayli ayrıldığı için "ölümsüzlük" temasıyla hem sohbet konusu, hem de bu tip yazıların konusu olmayı başardı.

Dizi, 2348 yılında geçiyor, beden ölse dahi beynimizdeki tüm verileri bir diske aktararak bilinç aktarımı yapılmasını, bedenler arası gezinmeye olanak tanınmasını; bir nevi ölümsüzlüğü anlatıyor. Boyunlarda bulunan disklere herhangi bir zarar gelmediği sürece herkes başka bedende yeniden dünyaya gelebiliyor.

Dizinin ana karakteri, buzda geçirdiği 250 yılın ardından yeni bir vücutta dirilen Takeshi Kovacs. Takeshi, ailesini kaybetmiş ve bilincin devamını sağlayan disklerin yok edilmesini isteyen bir elçi olarak karşımıza çıkıyor. Burada elbette derin bir tartışma da doğuyor. Yıllar geçse, teknoloji gelişse ve bir nevi ölümsüzlüğün sırrı çözülsede dahi dünyevi hırslar, adaletsizlikler sürmeye devam ediyor.

Dizinin bir diğer dikkat çekici noktası ise paranın fazlaca önemli olduğu bir kurgusunun olması. Örneğin; zengin olanlar disklerini gökyüzünde tutulan uydulara yedekleyip bedenlerinin klonlarını üretebiliyorken, parası olmayanlar dünyaya yeniden gelebilecekleri bir beden satın alamıyorlar.

Dizi, sorgulattıkları, görüntüleri ve en önemlisi hikayesiyle adından söz ettirmeye daha devam edecek gibi görünüyor.

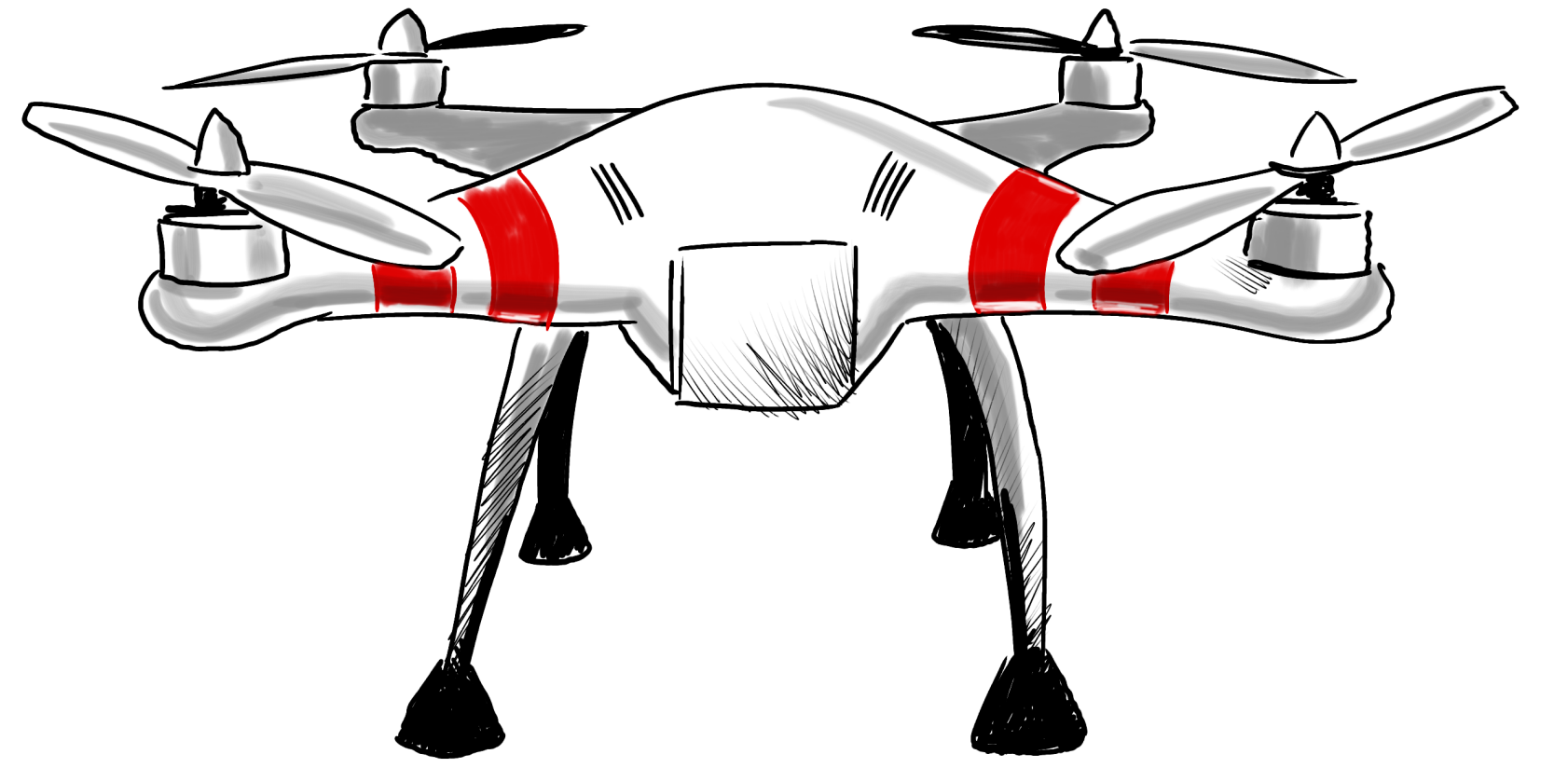


ÇAĞIN BÜYÜK BİRADERİ: DRONE

“Like it or not, the sky above is about to become far busier.” (Alex Fitzpatrick/Time Dergisi)

Amerika'nın haftalık haber ve politika dergisi “Time” geçtiğimiz haftalarda ilginç bir kapağa imza attı. Havalanan 958 adet drone gökyüzünde derginin unutulmaz “TIME” başlığını ve ikonik kırmızı çizgilerini oluşturdu. Time dergisinin bu çarpıcı kapağı ve “drone” özel dosyasıyla bu mevzu gündemde yerini tekrar aldı. (Time Dergisi'nin bu özel dosyasına ulaşmak için: <http://time.com/collection/drones/>)

Kelime kökeni olarak, Eski İngilizce'de kraliçe arıya karşı eş yükümlülüğü olan erkek bal arısı anlamına gelen “drone” ya da Türkiye'de bilinen ismiyle “insansız hava aracı” (İHA) teknik anlamda uzaktan kumanda, oto-matik pilot veya seyrüsefer cihazı ya da bir bilişim sistemi vasıtasıyla otonom veya yapay zekâ ile yönetilen, içinde veya üzerinde herhangi bir insan/pilot/uçuş personeli veya mürettebatı olmaksızın havalanabilen ve havada seyredebilen hava araçlarına verilen addır. Günümüzde bu hava araçları istihbarat, gözetleme ve savunma gibi askeri alanların dışında; taşımacılık, kargo/kurye faaliyetleri, fotoğraf ve video çekimi, film endüstrisi, doğal yaşamı gözleme, tarım, yangın söndürme, medikal yardım dâhil birçok alanda kullanılmaktadır.



İHA'ların Hukuki Olarak Düzenlenme İhtiyacı

Hatırlarsanız; Türkiye'de de 2015 yılında bir gencin Atatürk Havalimanı üzerinde drone ile kaydettiği 12 dakikalık görüntüyü YouTube'da paylaşması üzerine sivil İHA'lar gündeme bomba gibi düşmüştü. İlgili kişi hakkında Devlet Hava Meydan İşletmeleri ve Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü'nün şikayeti üzerine trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçundan hukuki süreç başlatılmıştı.

Bu yazı yazılırken, dünya İHA'lar ile yapay/sanal zekanın entegrasyonunu üzerine kafa yormaktadır. Teknolojinin baş döndürücü hızı insan ırkının hayatını da baş döndürücü bir şekilde değiştirmektedir. Hukukun da bu değişimlere yabancı kalması söz konusu dahi olamaz. Bu ihtiyaca binaen İHA'lar temel olarak Türk Sivil Havacılık Kanunu (Kanun) ve Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan “İnsansız Hava Aracı Sistemleri Talimatı (Talimatname) ile hukuki düzenlemeye kavuşmuştur.

Buna göre; “Devlet insansız hava araçları, yalnızca kapalı alanlarda kullanılan İHA ve sistemleri, yere veya herhangi bir platforma bağlı olan insansız balon ve benzeri sistemler ile azami kalkış ağırlığı 500 gr'dan daha az olan İHA'lar” açıkça Talimatname dışında bırakılmıştır. Bunun dışında; Talimatname ile belirli ağırlık aralıklarındaki dronelara kayıt ve/veya tescil zorunluluğu getirilmesi, dronelerin verdiği zarardan sorumluluk gibi esaslı konular da düzenlenmektedir.

İHA'ların Hukuki Olarak Düzenlenme İhtiyacı

Her ne kadar insanlığın işini kolaylaştıracak büyük atılımlara öncülük etse de dronelar aynı zamanda insanın temel hak ve hürriyetlerini sınırlayıcı ve hatta yok edici alanlarda da kullanılabilir. Özellikle silahlı İHA'ların Dünya üzerinde teröristler tarafından yoğun bir şekilde kullanıldığını söylemeden geçemeyiz. İnsan en temel hak ve özgürlüğü olan “yaşam hakkı” İHA'ların uzaktan kumanda edilebilme, kamufle olabilme ve kolay elde edinilebilme gibi özelliklerinden yararlanılarak ihlal edilebilmektedir.



Bunun dışında İHA'ya yöneltilecek eleştirilerin büyük çoğunluğunun kaynağı “mahremiyet” endişesi. İHA'ların herkes tarafından ulaşılabilir olması ve uzaktan kumanda edilebilir olması bu ihlalin nasıl gerçekleştirildiğini anlatacak düzeyde. Türkiye’de de tam olarak bu konuda kısa zaman önce bir olay yaşanmış; kameralı bir droneun bir kız yurdu yakınında gözlem yapmak için uçuş yaptığının fark edilmesi üzerine, droneun sahibi tespit edilmiş ve hakkında soruşturma açılmıştı.

Peki İHA'ların insanın hayat, özel mülkiyet, özel hayatın gizliliği haklarını tehdit etmesi durumunda ne yapılabilir? Öncelikle belirtilmelidir ki; yukarıda yer verdiğimiz ve İHA'ları hukuki olarak düzenleyen mevzuatın temel amacı; yaygınlaşan İHA kullanımının insan yaşamına verebileceği zararları minimize etmek için temel düzenlemeler getirmektir.



Kayıt ve tescil zorunluluğu, sigorta yükümlülüğü, uçuş izinleri ve kullanıcı/işletici eğitimleri gibi yükümlülüklerin temel amacı bu konuları kontrol altına alabilmektir. Ancak bu aşamada yukarıda belirttiğimiz ihlallerin önüne geçmekte mevzuat yetersiz kalabilmektedir. Böyle durumlarda da genel hukuk düzenlemelerinden yararlanılmaktadır.

Sonuç olarak; birçok konuda yadsınamayan faydalar sağlayan İHA'lar, başta temel hak ve özgürlükler olmak üzere insan haklarını ihlal edecek nitelikte de kullanılabilir. Her ne kadar Talimatname ayrıntılı bir düzenleme getirilmiş olsa da, düzenlenen noktalar ihlalleri yeterli derecede yaptırıma bağlamamaktadır. Bu sebeple; teknolojinin getirisi dronelerin kullanılmasının tamamen önü kapatılmadan, gelişen teknoloji de dikkate alınarak bu durumlar mevzuata dahil edilmelidir.

Teori değil. Cevap.

Gökçe Avukatlık Ortaklığı

Editörler:



Assoc. Prof. Dr. Ali Paslı
ali.pasli@gokce.av.tr



Yağmur Yollu
yagmur.yollu@gokce.av.tr



Elif Aksöz
elif.aksoz@gokce.av.tr



Ahmet Başaran
ahmet.basaran@gokce.av.tr

Hakkımızda

Gökçe Avukatlık Ortaklığı birleşme ve devralma, iş ortaklığı, özel sermaye ve ortak girişim işlemleri, bankacılık ve finans, sermaye piyasaları, sigortacılık, teknoloji, medya, telekom ve internet, e-ticaret, veri koruma, fikri mülkiyet, regülasyon, ticari alacak takipleri, gayrimenkul ve ticari dava alanlarını içeren geniş bir yelpazede hukuki hizmetler sunan İstanbul'da bulunan bir hukuk bürosudur. Hukuki personel ve uzmanlığımız hakkında daha fazla bilgi için www.gokce.av.tr adresinden web sitemizi ziyaret edebilirsiniz.

Lütfen bizimle iletişime geçin

contact@gokce.av.tr

0 212 352 88 33

The Fine Print yalnızca genel bilgilendirme amacıyla hazırlanıp yayınlanmakta olup hukuki tavsiye içermemekte ya da avukat-müvekkil ilişkisi oluşturmamaktadır. Daha fazla bilgi almak istiyorsanız lütfen Gökçe Avukatlık Ortaklığı ile irtibata geçiniz. The Fine Print'de yer alan hiçbir içerik Gökçe Avukatlık Ortaklığı'nın yazılı izni olmaksızın çoğaltılamaz ya da uygun bir şekilde kaynak olarak gösterilmeksizin yayınlanamaz. İçeriğin doğruluğunu sağlamak için gereken tüm çaba gösterilmiş olmasına rağmen, Gökçe Avukatlık Ortaklığı içeriğin doğruluğunu garanti etmemektedir ve burada yer alan bilgilerdeki herhangi bir hata veya söz konusu bilgilere güvenilmiş olması dolayısıyla sorumlu tutulamaz. The Fine Print Gökçe Avukatlık Ortaklığı müvekkileri için hazırlanmıştır ve büronun müvekkilleri dışındaki dolaşım olasılığı reklam olarak yorumlanamaz.

Daha fazla bilgi için, contact@gokce.av.tr adresinden iletişime geçebilirsiniz.